

Initiatiefvoorstel Inwonersparticipatie

Actualiseren en activeren van de ambities 'Meedoen in Nijmegen'

Al in 2012 is binnen de raad aandacht besteed aan het actiever betrekken van inwoners bij besluiten over plannen die hen aangaan. Simpelweg omdat wij vonden en nog steeds vinden dat inwoners invloed mogen, en misschien wel moeten, hebben op hun eigen leefomgeving. Een ambitiedocument 'Meedoen in Nijmegen: inspraak, participatie en actief burgerschap in Nijmegen' zag toen het licht en in aanvulling daarop werd de inspraakverordening aangepast. In de jaren nadien zijn meer en minder succesvolle participatietrajecten ingezet.

Wij constateren nu dat heldere kaders over de wijze waarop inwonersparticipatie echt vorm en inhoud krijgt ontbreken. Of, anders gezegd, wanneer, hoe en in welke mate onze inwoners worden betrokken bij plannen is niet echt uitgelijnd. En dat terwijl het onze rol is om de eerder uitgesproken ambitie 'meedoen in Nijmegen' gestand te doen en nauwgezet te volgen. Dit houdt in dat wij veel waarde hechten aan het zetten van nieuwe stappen in het proces van inwonersparticipatie en dit actief willen monitoren, evalueren en bijsturen.

Met de 'Nieuwe werkwijze Raad' zetten we al een mooie stap voorwaarts in het actief betrekken van inwoners bij de politieke besluitvorming, maar deze werkwijze is vooral ingezet voor de besluitvorming van de raad zelf. Naast het actief betrekken van inwoners bij onze politieke besluitvorming als raad, is er ook nog een wereld te winnen op het gebied van inwonersparticipatie bij ingezette plannen en inwoners(groepen), instellingen en bedrijven die zelf de gemeente benaderen met initiatieven. Met voorliggend initiatiefvoorstel willen wij op dit terrein hernieuwde kaders aan het college meegeven, op basis waarvan dan het ambtelijk denken en handelen moet zijn gestoeld.

Gemeenteraad geeft hernieuwde kaders aan college

Voorliggend initiatiefvoorstel biedt de kaders die we als gemeenteraad meegeven richting het college en daarmee ook de kaders voor ambtelijk handelen. Deze kaders uit gelden voor alle domeinen, van fysiek tot sociaal domein. Heldere kaders geven ons als raad de ruimte om – wanneer participatieve trajecten minder of niet succesvol blijken te zijn – hierover gefundeerd in gesprek te gaan met de betrokken collegeleden. Voorliggend kader beschrijft de thema's waarop de raad, indien gewenst, het college kan bevragen wanneer er signalen zijn dat een participatief traject minder succesvol is of dreigt te worden. De inspraakverordening blijft integraal van toepassing en dient vanuit deze nieuwe kaders te worden toegepast.

Samen beter worden op vlak van inwonersparticipatie

Ons inziens is het zaak op het terrein van inwonersparticipatie nieuwe dingen uit te proberen, te monitoren en te evalueren. Na evaluatie houden we de goede dingen vast en de minder effectieve zaken laten we los. Zo verbeteren we het participatief werken. Dit alles doen en willen we vanuit de grondhouding dat inwoners invloed mogen, en misschien wel moeten, hebben op hun eigen leefomgeving. Precies daarom hechten we veel waarde aan monitoring van participatieve trajecten en de mogelijkheid om die waar nodig bij te sturen.

Betere participatie

Het doel van dit initiatiefvoorstel is niet om *meer* participatie te realiseren, maar wel om *betere* participatie te realiseren. Betere participatie betekent dat we meer vanuit vertrouwen in inwoners werken en te bouwen aan de relatie met inwoners. Eén van de vertrekpunten is om 'participatie' niet als een statisch proces te zien, maar juist als een dynamisch traject waarin inwoners en gemeente actief uitwisselen en van elkaar leren. Om die reden kiezen we er dan ook voor om te spreken van 'participatief werken'.

‘Participatief werken’ definiëren we als ‘het actief betrekken van inwoners bij de totstandkoming, uitvoering, monitoring, evaluatie en doorontwikkeling van beleid’ en het geven van ruimte aan inwoners die met eigen initiatieven komen. Het betekent nadrukkelijk ook het leren van wat goed gaat in participatieve trajecten en de inzichten gebruiken om steeds beter te worden in ‘participatief werken’.

Inwoners actief en doelgericht betrekken

Binnen participatief werken erkennen we dat trajecten waarin inwoners actief worden betrokken verschillende doelen kunnen dienen. Op hoofdlijnen onderscheiden we de volgende typen participatietrajecten en de daaraan gekoppelde doelen die nagestreefd kunnen worden:

- Trajecten van (samen) denken. Het doel van deze trajecten is om ideeën op te halen of te clusteren.
- Trajecten van (samen) besluiten. Het doel van deze trajecten is om tot een gedragen besluit te komen.
- Trajecten van (samen) doen. Het doel van deze trajecten is om publieke waarde te realiseren, bijvoorbeeld door samen het groenonderhoud van een parkje in de wijk te regelen.
- Trajecten van (samen) leren. Het doel van deze trajecten is om met elkaar te leren van wat goed en minder goed gaat in de uitvoering van een participatief traject en daar lessen uit te trekken voor toekomstige participatieve trajecten.

Participatieve trajecten kunnen een fase van denken, besluiten, doen en leren omvatten, maar dat hoeft niet. Zo is bijvoorbeeld het opstellen van een cultuurvisie een resultaat van een traject van samen denken (actief met inwoners en organisatie), maar de besluitvorming ligt bij de raad en de uitvoering bijvoorbeeld bij de gemeente.

Het erkennen dat participatieve trajecten meerdere fasen omvatten en dat niet per definitie bij elk van deze fasen inwoners een actieve rol dienen te hebben, leidt ertoe dat we de klassieke indeling van participatieve trajecten middels de zogenaamde ‘participatieladder’ loslaten, aangezien deze onvoldoende oog heeft voor de verschillende fasen in trajecten. Dit betekent concreet dat we, wanneer de raad daarom vraagt, van het college willen vernemen hoe inwoners zijn of worden betrokken in de verschillende fasen van een traject (daar waar betrekken van inwoners meerwaarde heeft) en dat het benoemen van één ‘trede op de participatieladder’ die de betrokkenheid van inwoners bij een geheel traject beschrijft, niet langer volstaat.

Per traject dient te worden nagegaan óf, en in welke fase het actief betrekken van inwoners meerwaarde heeft en zo ja, welke methode het meest passend is om een zo representatief mogelijke groep te bereiken en met deze groep (of groepen) het goede gesprek te voeren.

Een hernieuwde werkwijze

De gemeenteraad vraagt het college om volgende hernieuwde werkwijze te hanteren bij de uitvoering van participatieve trajecten:

- Het college dient bij elk raadsvoorstel bondig aan te geven óf en zo ja in welke fase van een traject inwoners worden betrokken. Inwoners definiëren we hier (en in het vervolg van dit stuk) in brede zin: het gaat zowel om inwoners(groepen), instellingen als bedrijven.
- Het college vraagt bij trajecten met een grote impact (lees: trajecten met een grote financiële dan wel emotionele impact, inwoners worden direct geraakt door de uitkomst van het traject) de raad op voorhand om het meegeven van kaders. Deze kaders worden open, duidelijk en tijdig gecommuniceerd met de betrokken inwoners. Dit leidt tot helder verwachtingsmanagement.
- Het college dient, wanneer zij daar door de raad om wordt verzocht, scherp te beargumenteren waarom in een traject in een bepaalde fase (zie vorige paragraaf) wel/niet wordt gekozen voor het actief betrekken van inwoners, welk doel met de participatie wordt nagestreefd, hoe de gekozen participatieve methoden aansluiten bij het doel van de participatie in de desbetreffende fase en hoe eventuele risico’s beheerst

worden. De raad kan het college hiertoe verzoeken voorafgaand aan een participatief traject, tijdens de uitvoering van een participatief traject en/of na afloop van een participatief traject.

- De raad heeft ten allen tijde de mogelijkheid om “aan de noodrem” te trekken en te besluiten een participatief traject stop te zetten dan wel het college te vragen deze anders in te richten, als zij daar aanleiding toe ziet. Een voorbeeld: wanneer bekend is dat een (groep) inwoner(s) criminele activiteiten uitvoert, is dit een reden om ervoor te kiezen deze (groep) inwoner(s) geen rol te geven in participatief traject.
- Zowel raad als college gaan in begrijpelijke taal communiceren over het hernieuwde proces van participatief werken met alle betrokkenen. Er wordt minimaal een informatiebrochure op taalniveau B1 opgesteld voor (potentiële) initiatiefnemers en ook op de website is informatie makkelijk terug te vinden.
- Zowel raad als college hebben oog voor de competenties die participatief werken (zowel binnen de raad, als binnen de ambtelijke organisatie) vereist. Dit vraagt om een andere mind-set, waarbij de griffie fungeert als sparringpartner (indien nodig met deskundige externe ondersteuning). Vanzelfsprekend dient deskundigheid ook binnen het ambtelijk apparaat te worden opgebouwd, voor zover dit nog niet het geval is. Sturing hierop is de taak en verantwoordelijkheid van het college.

Daarnaast vragen we het college rekening te houden met volgende aandachtspunten:

- Representativiteit: scherp zijn op welke doelgroepen je wel/niet bereikt. Het doel bij een participatief traject is niet dat een representatieve groep wordt betrokken, maar wel dat het college aangeeft in hoeverre de groep die betrokken is representatief is. In sommige gevallen, bijvoorbeeld wanneer een groep inwoners zelf met een initiatief komen, kan het namelijk prima zijn dat deze groep niet representatief is. Indien aan de orde, kan de raad een plan van aanpak vragen over hoe verschillende groepen zijn betrokken of betrokken moeten worden.
- Belangenverstrengeling: scherp zijn op wie met welke pet aan tafel zit en welke belangen daarmee gemoeid zijn
- Bij uitbesteding van participatie aan partners, bijvoorbeeld projectontwikkelaars of welzijnswerk, blijft het college verantwoordelijk voor een zorgvuldig participatief proces conform voorliggende kaders. We gaan ervan uit dat het college afspraken maakt met partners om de kwaliteit van trajecten te waarborgen en voldoende sturingsmogelijkheden heeft om, waar nodig, bij te sturen.
- Er is aandacht voor en onderscheid tussen trajecten waarin gemeente initiatief neemt of trajecten waarin inwoners initiatief nemen: bij trajecten waar inwoners initiatief nemen dient aandacht worden besteed aan representativiteit en belangenverstrengeling (voor zover dat nu nog niet het geval is).

Op elk van deze aandachtspunten kan het college worden bevraagd door de raad.

Leren en evalueren als raad

Als raad maken we met elkaar de volgende afspraken:

- We gaan als raad het leren van participatieve trajecten gestructureerd organiseren, met deskundige ondersteuning vanuit de griffie. Dit geldt niet voor *alle* participatietrajecten, maar wel voor die trajecten die een grote impact hadden (financieel en/of emotioneel) en/of waarbij signalen zijn dat inwoners ontevreden zijn over de wijze waarop ze zijn betrokken én de raad aanleiding ziet om dit te agenderen.
- We kiezen als raad een overzichtelijk aantal vraagstukken uit waarbij gaan oefenen met participatief werken. Tenminste één van die trajecten behelst meer dan het betrekken van inwoners in de fase (samen) denken.
- Ervaringen en lessen uit het verleden worden benoemd.
- We bevragen actief het college op de keuzes die zijn gemaakt bij participatieve trajecten en wat we daarvan kunnen leren.

Financiën

We gaan ervan uit dat de gewijzigde aanpak die we voorstellen geen financiële impact heeft. Dit voorstel vraagt om een *andere* werkwijze en 'mindset' van het college en van de ambtelijke organisatie, maar leidt niet tot *meer* werk. Beleidsadviseurs, omgevingsmanagers (bij grote projecten), wijkregisseurs – om enkele functies te noemen – kunnen deze werkwijze inpassen in het traject dat ze sowieso doorlopen. Het voorstel brengt dus ook geen extra kosten met zich mee.

Beslispunten

De gemeenteraad van Nijmegen besluit het college de volgende opdrachten te geven:

- Te werken conform bovenstaande uitgangspunten en kaders.
- Voorliggend kader verder uit te werken en te concretiseren (hoe-vraag beantwoorden).

De gemeenteraad van Nijmegen geeft zichzelf de opdracht om:

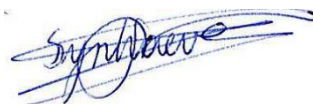
- Jaarlijks, in samenspraak met het college, een tweetal thema's te bepalen waarbij participatief wordt gewerkt in minstens één fase van een traject. Tenminste één van die trajecten behelst meer dan het betrekken van inwoners in de fase (samen) denken. De raad geeft daarbij kaders mee en evalueert de uitvoering van en trekt lessen uit het traject.
- Jaarlijks participatief werken en de impact daarvan op de volksvertegenwoordigende-, kaderstellende- en controlerende rol van de raad te evalueren en zo nodig bij te sturen. Indien nodig wordt dan ook dit kaderstellende document geactualiseerd.

Nijmegen, 25 februari 2019

GroenLinks

D66

SP

Marijke Synhaeve

VVD

Stadspartij DNF

PvdA

CDA

Partij voor de Dieren

50PLUS

Gewoon Nijmegen

Voor Nijmegen.NU